

Program:

**Graditev sodobnega sistema vzgoje in
izobraževanja otrok s posebnimi potrebami**

Projekt:

**Usposabljanje strokovnih delavcev za uspešno vključevanje otrok
in mladostnikov s posebnimi potrebami v vzgojo in izobraževanje
2008-2011**

Tema:

Ali je treba z nadarjenimi delati drugače?

Predavateljica:

Valerija Gjura

2. Faza - 2010

Šola, ki vključuje ali izključuje – delavnica 1

- 1. SKUPINA – Zamislite si situacijo, ko ste bili izključeni? Zapišite, kakšni so bili ob tem vaši občutki.
- 2. SKUPINA – Zamislite si situacijo, ko ste bili vključeni? Zapišite, kakšni so bili ob tem vaši občutki.
- Diskusija: Šola, ki vključuje in izključuje.

POUDARKI IZ POROČILA UČENJE: SKRITI ZAKLAD

- Danes se vedno bolj poudarja, **da mora šola postati mesto vključevanja oz. ponovnega vključevanja.**
- Da bi šolski sistem to zmogel, **se morajo organizirati raznovrstne, tudi individualne poti šolanja**, tako da se nikdar ne zaprejo možnosti za kasnejše vrnitve v šolski sistem. **Ne sme biti le »ene kraljevske« poti do izobrazbe, kot pravi Delors.**

Če je nekdo izključen, se počuti:

(Richard A. Villa and Jacqueline s. Thousand)

jezno	zamerljivo	prizadeto	razočarano
osamljeno	drugačno	zmedeno	zapostavljeno
manjvredno	nekoristno	nevidno	nezaželjeno
nezaupljivo	nesprejeto	zaprto vase	osramočeno

Če je nekdo vključen, se počuti:

(Richard A. Villa and Jacqueline S. Thousand)

ponosno	varno	posebno	udobno
prepoznavno	srečno	zaupljivo	vznemirjeno
samozavestno	skrbno	sprejeto	hvaležno
priljubljeno	cenjeno	krepostno	ljubljeno

Če je nekdo vključen, se počuti:

(Richard A. Villa and Jacqueline S. Thousand)

odprto do ostalih	pozitivno	odraslo	vzgojeno
pomembno	odgovorno		

Če majhen narod ni ustvarjalen, izgine ...

Skrb za nadarjene je še pomembnejša za majhne narode, kakor za velike ...

(dr. Anton Trstenjak)

Še nikoli ni bila skrb za nadarjene tako pomembna kot je sedaj.

(dr. Jan Makarovič)

- J. Rifkin. 2005. Konec dela; Založba Krtina, zbirka Krt, Ljubljana, 2007.
- *Bo trajnostni razvoj mogoč edinole tako, da bodo najbolj nadarjeni hkrati tudi veliki Ljudje.*

Socialna preobrazba, prepород človeškega duha!

- Šola ima priložnost in dolžnost pomembno prispevati k vzgoji takšnih **oseb**.
- Toda, kako naj to počne ...?
- Dejavniki, ki vplivajo na to, da bo potencialno nadarjena oseba uspela v življenju, so mnogoteri in kompleksni!

Svet Evrope – 1994 – priporočila 1248

- Izpostavljene so bile posebne vzgojno-izobraževalne potrebe otrok z izjemno visokimi potenciali.
- »Nobena država ne si ne sme dovoliti, da bi se izgubili potencialno talentirani posamezniki, ker ne bi ob pravem času identificirali njihove intelektualne in druge potenciale in jim s tem omogočili njihov polni razvoj.«

In kakšno je trenutno stanje skrbi za nadarjene v Evropski uniji ?

Dve primerjalni analizi:

- **Univerza Nijmegen** (dr. F.Mönks in R. Pflüger) – 2002 (obj. 2004; dop. in obj. **2005**) – 25 držav, tudi Slovenija)
- **Eurydice mreža** - (2005/2006); objavljeno **2007** (30 držav, tudi Slovenija – gradivo za srečanje ministrov EU za šolstvo)

Temeljne ugotovitve so bile naslednje:

- Čeprav med državami obstajajo razlike, gre za veliko skladnost med opredelitvami pojma nadarjeni otrok oz. učenec.
- Najpogosteje se nadarjenost in talentiranost razume kot visoka inteligentnost v najširšem smislu.
- Predvsem se pod tem pojmom razumejo visoke intelektualne pa tudi za psihomotorične in umetniške sposobnosti, v nekaterih državah pa tudi socialne in emocionalne.

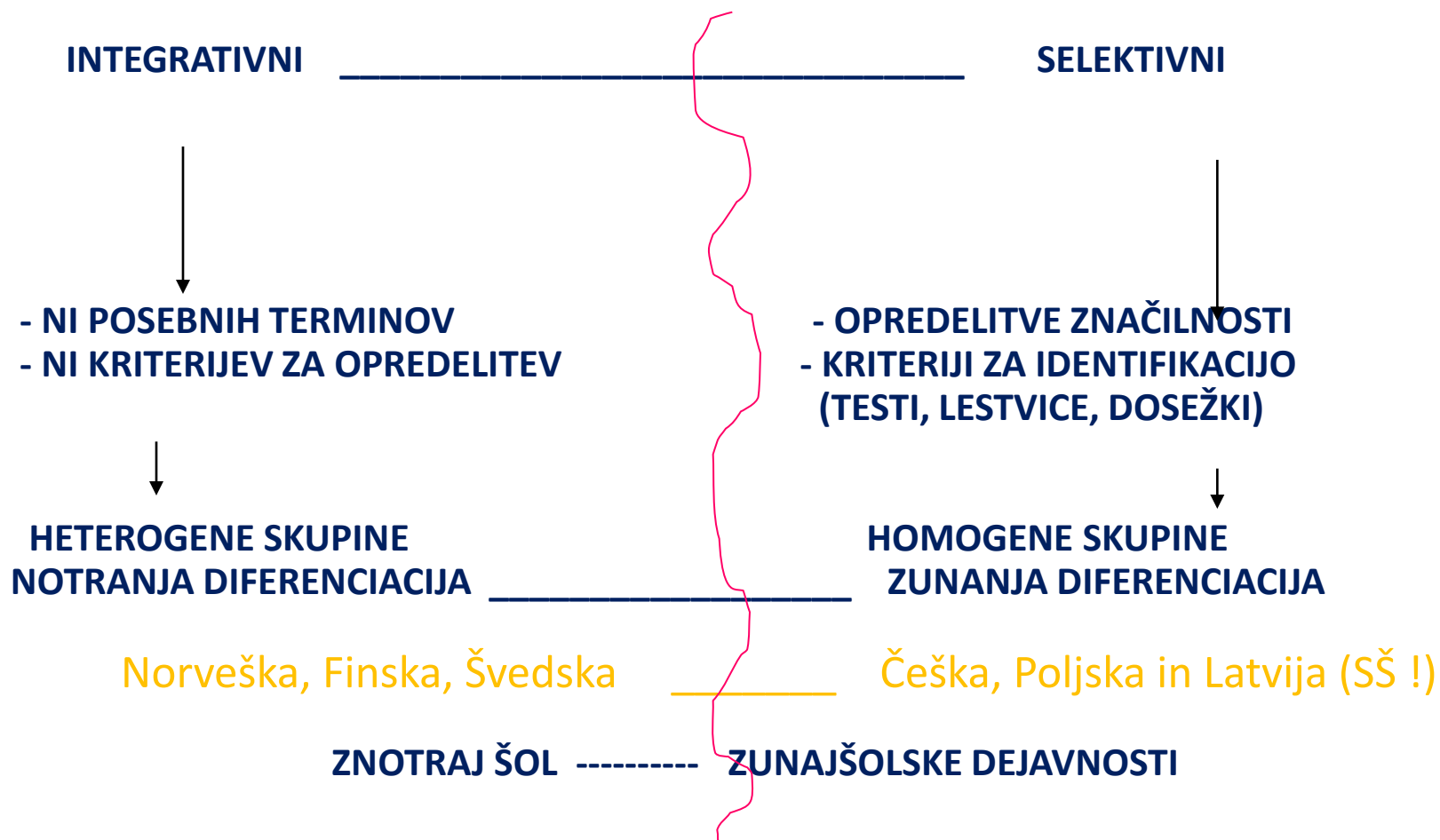

Temeljne ugotovitve so bile naslednje:

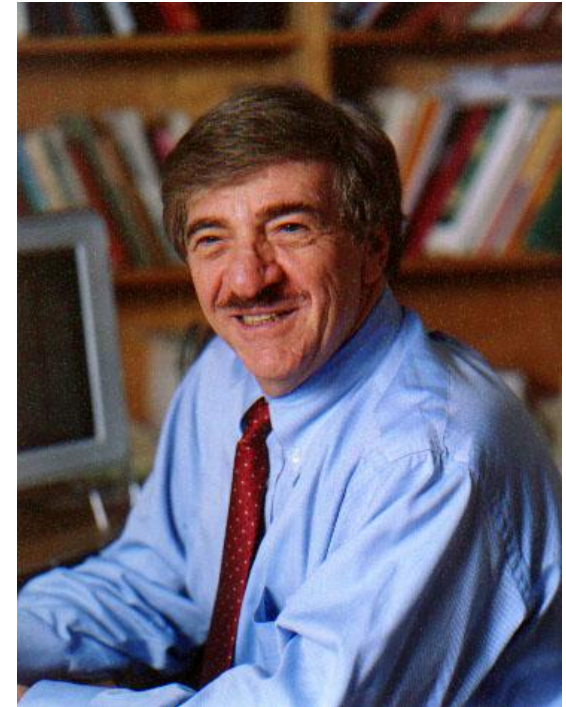
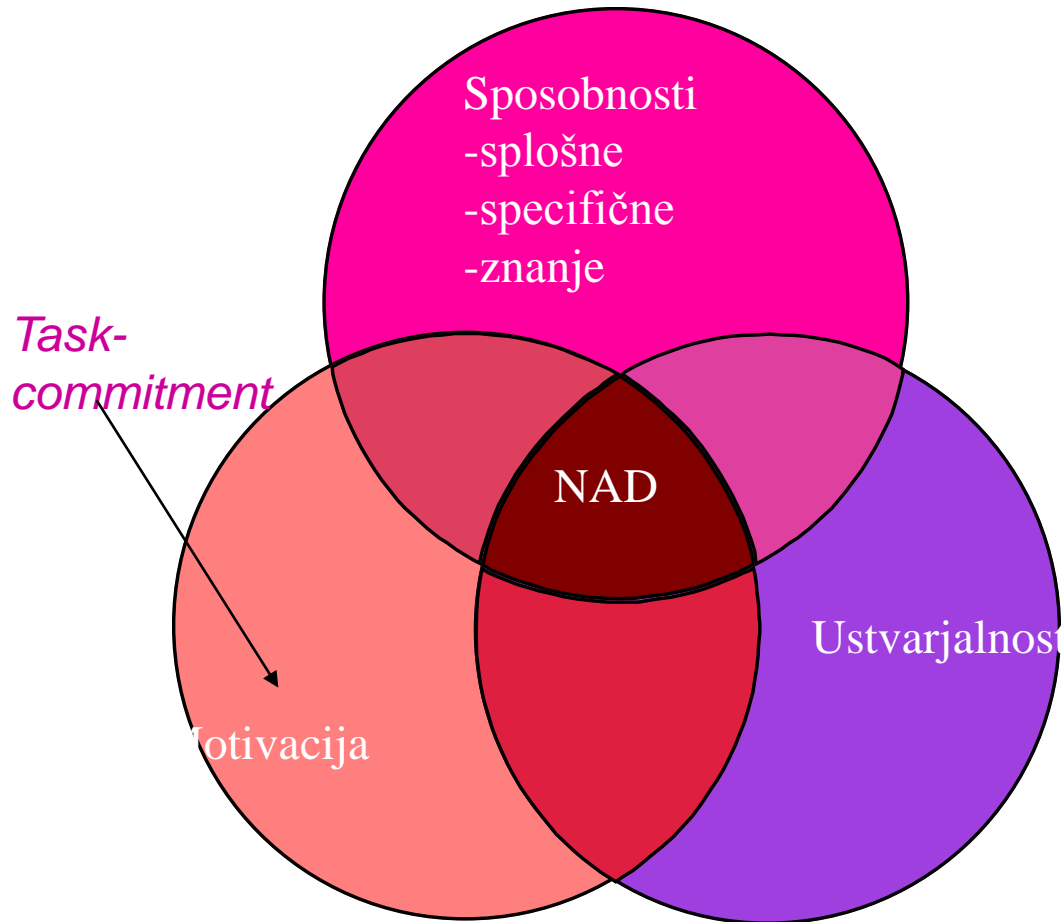
- Nadarjene in talentirane nekatere države **umeščajo med učence s posebnimi potrebami (10 držav – Češka, Estonija, Grčija, Španija, Francija, Irska, Portugalska, Slovenija, Slovaška in Velika Britanija) ali tudi ne.**
- Če so nadarjeni opredeljeni kot učenci s posebnimi potrebami, so posebni pristopi vedno opredeljeni tudi **v zakonskih dokumentih.**

Organizacijski in didaktični pristopi

Renzullijev trikrožni model (Renzulli, 1986;1997)

Proces odkrivanja nadarjenih v Sloveniji – OŠ -1999

Razred	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Stalne dejavnosti učiteljev	O p a z o v a n j e znakov, potreb in interesov učencev								
Stalni model		Evidentiranje Kriteriji: učni uspeh, dosežki, mnenja učiteljev; Mnenje staršev.	Identifikacija a- RPM, WISC III, Torrance, Ocenjevalna lestvica nadarjenosti.	Individualizirani programi vzgojno-izobraževalnega dela - INDEP priprava, izvajanje, spremljanje in evalvacija in sprotno dograjevanje. Sodelovanje staršev in učenca.					
			Evidentiranje	Identifikacija			INDEP		
<i>Obdobje postopnega uvajanja devetletke</i>		<i>Evidentiranje</i>	<i>Identifikacija</i>			<i>Evidentiranje</i>	<i>Identifikacija</i>		
			<i>Evidentiranje</i>	<i>Identifikacija</i>		<i>INDEP</i>			

KAKO POTEKA ODKRIVANJE NADARJENIH UČENCEV

- EVIDENTIRANJE
- IDENTIFIKACIJA
- SEZNANITEV IN MNENJE STARŠEV

KRITERIJI ZA EVIDENTIRANJE UČENCEV

- Učni uspeh (višji in najvišji standardi znanja).
- Dosežki (izjemni dosežki – glasba, ples, risanje ...).
- Učiteljevo mnenje.
- Tekmovanja – udeležba in dobri rezultati na regijskih in državnih tekmovanjih.
- Hobiji.
- Mnenje šolske svetovalne službe.

IDENTIFIKACIJA NADARJENIH UČENCEV

- Težave s strokovnim izrazoslovjem – evidentiranje, identifikacija
- Instrumenti za identificiranje nadarjenih učencev:
  1. **Ocena učiteljev** – Ocenjevalna lestvica nadarjenosti
IN
  2. **Test sposobnosti** – (WISC ali Ravnove progresivne matrice)
IN
  3. **Test ustvarjalnosti** – (Besedni TTCT)

IDENTIFIKACIJA NADARJENIH UČENCEV

- Učenec je spoznan (identificiran) za nadarjenega učenka, **če doseže na ENEM OD KRITERIJEV** rezultat, ki ga uvršča v 10 % najbolj sposobnih posameznikov generacije!

PRIREDBA NOVE LESTVICE

- Nove trditve (126); poenostavljene, dodane
- 11 področij; 7-stopenjsko ocenjevanje

11 PODROČIJ:

Splošno intelektualno področje

Učno področje

Ustvarjalno področje

Voditeljsko področje

Telesno-gibalno področje

Tehnično področje

Glasbeno področje

Likovno področje

Literarno področje

Dramsko področje

(Filmsko področje)

REZULTAT: OLNAD07

- *1=SPLOH NE VELJA ... 4=V ENAKI MERI VELJA KOT NE VELJA ...7= POPOLNOMA VELJA*
- **Izračunane norme** – percentili: katera je tista ocena na posamezni lestvici, ki pove, da učenec sodi med 10 % najbolje ocenjenih učencev v Sloveniji.

SPREMEMBE V POSTOPKU IZVEDBE

- Svetovalni delavec **predlaga** učiteljskemu zboru **ustrezne učitelje** obveznih predmetov, interesnih dejavnostih in izbirnih predmetov za vsa področja, ki jih ocenjujemo.
  - ✓ SPI, UČN, UST, VOD – **vs**i učitelji, ki učenca poznajo vsaj 3 mesece;
  - ✓ TGB, TEH, GLA, LIK, LIT, DRA – učitelji, ki učijo na teh področjih;
  - ✓ **Pomembno**: enega učenca naj zaradi zmanjšanja subjektivnosti oceni čim več ustreznih učiteljev; NAJMANJ pa **VSAJ DVA**
- Učiteljski zbor **potr**di izbor **učiteljev** in **lestvic**, s katerimi bodo ocenjevali evidentirane učence.
- Svetovalni delavec **pojasni navodila in postopek izvedbe** učiteljem – ocenjevalcem.
- **Zbere** izpolnjene lestvice, jih **pregleda** in za vsakega učenca izdela “**zbirni list**”.

IZVEDBA – navodila učiteljem-ocenjevalcem:

- **Individualno** ocenjevanje.
- Če se le da, **vse naenkrat** (enak kriterij ocenjevanja za vse evidentirane).
- Miren prostor, **brez motenj**.
- Obvezno naj zapiše **osnovne podatke** in datum ocenjevanja.
- Ocenjevalec naj tudi **sešteje** ocene, zapiše **opombe** (npr. zakaj katere od trditev ni mogel oceniti ipd.) in se **podpiše!**
- **ČAS:** največ 5 minut

RAZLAGA posameznih področij:

Splošno intelektualno področje se nanaša na učenčeve intelektualne sposobnosti, ki se zrcalijo v učenčevem vedenju v razredu. Učitelj lahko opazi njegov **dober spomin, natančnost opazovanja, hitrega razumevanja vzročno-posledičnih odnosov, dobro sklepanje, razumevanje bistva ipd.**

Učno (nekateri ga imenujejo akademsko) **področje** se zrcali v **učenčevi razgledanosti, zanimanju za različna področja in tudi znanju iz teh področjih, ki niso nujno povezana s šolskim kurikulum.** Ima izredno bogat besedni zaklad, glede pridobivanja informacij (znanja) je samoiniciativen in notranje motiviran. Vse to se lahko kaže pri visokih šolskih ocenah, dosežkih na tekmovanjih (npr. vesela šola, kenguru ipd.)

RAZLAGA posameznih področij:

Ustvarjalno področje lahko učitelj opazi v učenčevi drugačnosti oz. **najdenju različnih možnih poti pri reševanju problema**. Ustvarjalni učenci so bolj občutljivi za probleme, imajo veliko vprašanj, pri reševanju se ne oklepajo znanih poti, imajo veliko različnih in izvirni idej na katerem koli področju šolskega dela. Ustvarjalnost se kaže tudi v nekaterih osebnostnih lastnostih, kot je npr. prilagodljivost, odločnost, smisel za humor, nekonvencionalnost, radovednost, neodvisnost, nekonformizem ipd.

Voditeljsko področje se zrcali v učenčevem smislu za organizacijo kakršnih koli dogodkov (od skupinskega dela v razredu do izletov, zabav, športnih druženj ipd.). Učenec z voditeljskim talentom z lahkoto navezuje stike, je priljubljen in zna prepričati sošolce. Take učence sošolci radi predlagajo tudi za formalnega vodjo, saj znajo vzpostaviti stik tudi z odraslimi.

RAZLAGA posameznih področij:

Tehnično področje. Postavke, ki jih vsebuje, opisujejo učenčevo vedenje pri dejavnostih, **povezanih s konstrukcijami različnih predmetov, uporabi orodij in pripomočkov.** Učenec talentiran na tem področju, **zna narisati načrt, po njem izdelati nek izdelek,** je spreten, vztrajen in natančen pri razstavljanju, sestavljanju ali popraviljanju mehanskih ali kakih drugih aparatov.

Telesno-gibalno področje meri učenčeve psihomotorične sposobnosti, ki se vidijo v njegovi **dobri telesni razvitosti, fizični kondiciji in telesni vzdržljivosti.** Tak učenec se zelo rad ukvarja z različnimi telesnimi dejavnostmi in pri tem dosega zelo dobre rezultate. Z lahkoto se nauči različnih telesnih gibov in pri tem pokaže vztrajnost.

RAZLAGA posameznih področij:

Glasbeno področje se kaže v učenčevem zanimanju in ukvarjanju z glasbo. Taki učenci običajno obiskujejo glasbeno šolo in/ali imajo že tudi uspehe na različnih glasbenih tekmovanjih. **Učitelj pa bo v šoli opazil, da se talentiran učenec zanima za glasbo, rad jo posluša ali poustvarja** (poje, igra inštrument, sodeluje v pevskem zboru ipd.) **pa tudi sam si izmišlja izvirne melodije.** Zlahka si zapomni in izvaja melodične, ritmične vzorce ter se na glasbo tudi čustveno odziva.

Likovno področje preverjamo s trditvami, ki opisujejo učenčevo vedenje pri likovnem pouku ali krožku. Učenec talentiran na tem področju lahko zelo dolgo vztraja pri opazovanju slik, ima dober spomin za likovne podrobnosti in celotne strukture ter izrazit estetski čut. Uživa v preizkušanju novih likovnih materialov ali tehnik, načrtuje likovne kompozicije in dolgo vztraja v likovni dejavnosti.

RAZLAGA posameznih področij:

Literarno področje se zrcali v učenčevih literarnih izdelkih (**proza, poezija, literarne igre ipd.**), ki jih z veseljem ustvarja. To zvrst zelo ceni, uživa tudi v besednih in literarnih igrah, veliko bere. Ima občutek za pomene besed, ritem in harmonijo besed.

Dramsko področje učitelj opazi v učenčevem sproščnem nastopanju, želji po vživljanju v različne vloge (improviziranje, imitiranje, uporaba mimike in telesne govorice) **in nastopanju pred drugimi**. Učenec s talentom na dramskem področju zna dobro opazovati vedenje in čustva drugih, zna pa tudi sam ustvariti pri drugih čustveno napetost in odziv.

Značilnosti nadarjenih učencev

Raziskave kažejo, da imajo nadarjeni nekatere osebnostne lastnosti, ki jih ne najdemo pri drugih učencih ali pa so pri nadarjenih bolj izrazite.

Nanašajo se na različna področja:

- **Miselno-spoznavno**
- **Učno-storilnostno**
  - **Motivacijsko**
- **Socialno-čustveno**

Čim bolj se kažejo posamezne lastnosti pri učencu, tem bolj verjetno je, da je nadarjen!

Značilnosti nadarjenih učencev:

Miselno – spoznavno področje:

- **Razvito divergetno mišljenje** (fluentnost, fleksibilnost, originalnost, elaboracija).
- **Razvito logično mišljenje** (analiza, abstrahiranje, posploševanje, sposobnost sklepanja).
- **Nenavadna domišljija.**
- **Natančnost opazovanja.**
- **Dober spomin.**
- **Smisel za humor.**

Značilnosti nadarjenih učencev:

Učno-storilnostno področje:

- Široka razgledanost.
- Visoka učna uspešnost.
- Bogato besedišče.
- Hitro branje.
- Spretnost v eni od umetniških dejavnosti (glasba, ples, risanje, dramatizacija itd.).
- Motorična spretnost in vzdržljivost.

Značilnosti nadarjenih učencev:

Motivacija:

- Visoke aspiracije in potreba po doseganju odličnosti.
- Radovednost.
- Raznoliki in močno izraženi interesi.
- Vztrajnost pri reševanju nalog.
- Visoka storilnostna motivacija.
- Uživanje v dosežkih.

Značilnosti nadarjenih učencev:

Socialno-čustveno področje:

- Nekonformizem.
- Močno razvit občutek za pravičnost.
- Neodvisnost in samostojnost.
- Sposobnost vodenja in vplivanja na druge.
- Izrazit smisel za organizacijo.
- Empatičnost.

IZHODIŠČA ZA PRIPRAVO INDEP

Joyce Van Tassel Baska poudarja, «da imajo nadarjeni, kakor vsi drugi učenci, pravico do takšnih učnih izkušenj, ki bodo zadovoljile njihove sedanje in prihodnje izobraževalne potrebe« /.../ »**velja, da je ustrezen učni program ključni kamen** (v sicer zelo kompleksnih življenjskih okoliščinah), ki omogoča, da lahko nadarjeni svoje začetne potencialne razvije v kompetence na področju izobraževanja in tudi na področju poklicnega življenja« (J. Van Tassel Baska, 2000, str. 345).

IZHODIŠČA ZA PRIPRAVO INDEP

- Temeljni cilj vzgoje in izobraževanja je **oblikovati osnove za vseživljenjsko učenje.**
- Vse sodobne družbe težijo k višji kakovosti edukacije, da bi lahko vsi dosegli več.
- Strokovnjaki se strinjajo, da pristopi, ki koristijo razvoju nadarjenih, praviloma koristijo tudi razvoju vseh drugih učencev.

TEMELJNA STALIŠČA IN PODMENE V KURIKULIH PRI EDUKACIJI NADARJENIH

- Vsi učenci naj bi imeli možnost **učiti se na zanje optimalen način.**
- **Nadarjeni imajo nekatere posebne učne potrebe,** zato se mora kurikulum tem potrebam prilagajati; te potrebe so tako na kognitivnem, emocionalnem, socialnem kot tudi na estetskem področju.

TEMELJNA STALIŠČA IN PODMENE V KURIKULIH PRI EDUKACIJI NADARJENIH

Kot najbolj uspešni se cenijo tisti pristopi, ki omogočajo:

- **Pospešeno in poglobljeno učenje.**
- **Obogatitev in razširitev učnih izkušenj.**

Področno specifična znanja in veščine so nujni za ekspertno ravnanje.

Učne izkušnje morajo biti natančno načrtovane, tako da se doseže maksimalni učinek.

TEMELJNA STALIŠČA IN PODMENE V KURIKULIH PRI EDUKACIJI NADARJENIH

Razvoj kurikula za nadarjenega je **kontinuiran proces**, ki zahteva stalno evalvacijo, pri čemer morajo biti ugotovitve izhodišče nadaljnjega načrtovanja in revizije.

PET TEMELJNIH KONCEPTOV KURIKULOV

- Poudarjanje pomena **SPLOŠNIH KOGNITIVNIH SPOSOBNOSTI** (višje oblike učenja in mišljenja).
- Poudarjanje pomena **PODROČNO SPECIFIČNIH KOMPETENC.**
- Poudarjanje posameznikovih **POTREB IN INTERESOV.**

PET TEMELJNIH KONCEPTOV KURIKULOV

- Poudarjanje **SOCIALNEGA RAZVOJA** (ki vodi do dejanskih sprememb v družbi; konkretne socialne akcije in multikulturalna vzgoja).
- Poudarjanje pomena **SPOZNAVANJA TEMELJEV KULTURE** oz. največjih dosežkov človeštva na različnih znanstvenih področjih.

DVA TEMELJNA PRISTOPA

Najbolje je upoštevati različne koncepte in jih kombinirati.

V osnovi pa gre za dva temeljna pristopa:

- **AKADEMSKI OZ. POSPEŠEVALNI** (TSM; The Talent search model of Talent Identification and Development, Benbow, Stanley, (1991))
- **OBOGATITVENI** (Renzullijev SEM-model; schoolwide enrichment model).

DVA TEMELJNA PRISTOPA

Najbolje je upoštevati različne koncepte in jih kombinirati.

V osnovi pa gre za dva temeljna pristopa:

- **AKADEMSKI OZ. POSPEŠEVALNI** (TSM; The Talent search model of Talent Identification and Development, Benbow, Stanley, (1991))
- **OBOGATITVENI** (Renzullijev SEM-model; schoolwide enrichment model).

DVA TEMELJNA PRISTOPA

- **AKADEMSKI OZ. POSPEŠEVALNI** (poudarjajo poglobljanje in akceleracijo)
- **OBOGATITVENI** (poudarjajo ustvarjalnost, sodelovanje, motivacijo)

Vedno bolj se poudarjajo individualne razlike, ne toliko skupinske.

KAJ MORAJO RAZVIJATI VSI PROGRAMI ZA NADARJENE UČENCE

- **Razvijati višje oblike mišljenja.**
- **Vključevati avtentične probleme in naloge za preverjanje (problemski pouk).**
- **Razvijati raziskovalno učenje in raziskovanje,**
- **Razvijati uporabo več različnih virov in sodobno IKT.**
- **Razvijati metakognitivne kompetence.**

KAJ MORAJO RAZVIJATI VSI PROGRAMI ZA NADARJENE UČENCE

- **Priporoča se projektno delo, sodelovalno učenje in socialne ter umetniške dejavnosti.**
- **Delo lahko poteka samostojno ob podpori mentorja, v parih, manjših skupinah ali tudi v posebej oblikovanih oddelkih oz. dejavnostih (npr. poletne šole, raziskovalni tabori, oddelki za priprave na tekmovanja itd.).**

KAJ MORAJO RAZVIJATI VSI PROGRAMI ZA NADARJENE UČENCE

Weinert, 1987, v Campbell, Wagner Walberg, 2000, str. 523

meni, da morajo posebni programi za
spodbujanje razvoja nadarjenih upoštevati:

- Viri za učenje morajo biti kakovostni in lahko dostopni.
- Program mora omogočiti različne možnosti učenja; delavnice, tečaje, poletne šole, sobotne in nedeljske šole, tekmovanja ...

KAJ MORAJO RAZVIJATI VSI PROGRAMI ZA NADARJENE UČENCE

- Vsebine morajo biti dovolj zahtevne, privlačne, vznemirljive.
- Sodelovanje mora omogočati doživljanje uspešnosti, da so učenci za svoje delo nagrajeni.
- Razvijati morajo občutek lastne identitete in vrednosti.
- Pomembno je, da je sodelovanje prostovoljno in brezplačno.

KAJ MORAJO RAZVIJATI VSI PROGRAMI ZA NADARJENE UČENCE

- Pomembna je Sternbergova misel, da šola in družba nasploh bolj cenita **dajanje pravih odgovorov kot postavljanje pravih vprašanj.** (Sterneberg, 2003).
- To ni prav. Šole morajo učiti misliti in se učiti ... In kot je dejal že J. Dewey (J. Dewey, v: Sternberg, 2003) je večinoma pomembnejše, **kako nekdo misli, kot kaj misli.**

KAJ MORAJO RAZVIJATI VSI PROGRAMI ZA NADARJENE UČENCE

- **V načrtovanje programov in izvajanje ter v svetovalni program je treba vključiti tudi starše.**
- **Eno temeljnih načel mora biti skrb za celostni osebni razvoj.**

ZAKAJ INDIVIDUALIZIRANI PROGRAM ZA NADARJENE UČENCE?

- Vsi učenci, tudi nadarjeni, naj bi imeli možnost učiti se na zanje najbolj optimalen način.
- Nadarjeni imajo nekatere posebne učne potrebe, zato se mora kurikulum tem potrebam prilagoditi.
- Individualizirani pristopi omogočajo nadarjenim pospešeno in poglobljeno učenje, obogatitev in razširitev učnih izkušenj.

TEMELJNA NAČELA ZA DELO Z NADARJENIMI UČENCI

- Širitev in poglobljanje temeljnega znanja.
- Hitrejše napredovanje v procesu učenja.
- Razvijanje ustvarjalnosti.
- Uporaba višjih oblik učenja.
- Uporaba sodelovalnih oblik učenja.
- Upoštevanje posebnih sposobnosti in močnih interesov.
- Upoštevanje individualnosti.

- Spodbujanje samostojnosti in odgovornosti.
- Skrb za celostni osebni razvoj.
- Raznovrstnost ponudbe ter omogočanje svobodne izbire učencem.
- Uveljavljanje mentorskih odnosov med učenci in učitelji oz. drugimi izvajalci programa.
- Skrb za to, da so nadarjeni učenci v svojem razrednem in šolskem okolju ustrezno sprejeti.
- Ustvarjanje možnosti za občasno druženje glede na njihove posebne potrebe in interese.
- (Iz Koncepta Odkrivanje in delo z nadarjenimi učenci v devetletni OŠ, 1999)

INDEP ZA NADARJENEGA UČENCA

vkjučuje naslednje elemente:

- Podatki o učencu, o času izvedbe identifikacije in o sodelujočih v pripravi programa.
- Izhodišča za načrtovanje INDEP – značilnosti, potrebe, interesi in želje učenca.
- Načrt prilagajanja vzgojno-izobraževalnega dela pri pouku in drugih dejavnostih na šoli ter zunaj nje.
- Načrt sprotnega spremljanja in končne evalvacije načrta ter njegove morebitne revizije.

TRAJANJE IDENTIFIKACIJE

- Začetek: Ko starši, dajo pisno soglasje zanjo.
- Konec: Sestanek oddelčnega učiteljskega zbora (skličé razrednik), kjer **OUZ** na osnovi zbranih podatkov (testi, ocenjevalna lestvica) **prepozna določene učence za nadarjene.**
- Na sestanku sodelujejo vsi učitelji UOZ in vsi ostali sodelujoči v identifikaciji.

IZHODIŠČA ZA NAČRTOVANJE INDEP za nadarjenega učenca

A Splošna ocena značilnosti in potreb učenca/-ke:

Ugotovljena področja nadarjenosti (npr. splošno intelektualno, učno področje, ustvarjalnost, voditeljsko področje, posamezna umetniška področja, telesno-gibalno področje, tehnično področje)

- Tukaj se zapisujejo le strokovno interpretirani podatki; gre za opis potencialov in dosežkov.
- Surovi rezultati se hranijo kot posebno gradivo v osebni mapi učenca):

IZHODIŠČA ZA NAČRTOVANJE INDEP za nadarjenega učenca

- B Potrebe, želje, interesi učenca/-ke glede na značilnosti njegove oz. njene nadarjenosti** (na področju spoznavnega, telesnega, motivacijsko-interesnega, socialno-čustvenega, umetniškega razvoja in druge posebne potrebe)
- Najprej potrebe ... **sami predpostavimo** na sestanku OUZ ali pa se z učitelji pogovori svetovalni delavec (na osnovi potencialov in dosežkov).
  - Nato še potrebe **ugotavljamo v individualnem razgovoru z učencem in starši** (da bo učenec zadovoljil svoje potrebe, želje in interese).

IZHODIŠČA ZA NAČRTOVANJE INDEP za nadarjenega učenca

Ob tem smo pozorni in razmislimo:

Kaj še razvijati

OPTIMALNI RAZVOJ

- O osebnostnih lastnostih učenca in lastnostih vedenja.
- O razvoju mišljenja in kompetencah učenja.
- Pri katerih predmetih in s kakšnimi oblikami dela bo zadovoljil svoje potrebe ...
- Kakšne učne izkušnje potrebuje.
- Katere veščine mora še razvijati.
- O potrebah telesnega razvoja.
- O značilnostih učenčeve motivacije in njegovih interesih.

IZHODIŠČA ZA NAČRTOVANJE INDEP za nadarjenega učenca

Ob tem smo pozorni in razmislimo:

Kaj še razvijati

OPTIMALNI RAZVOJ

- Kritično prevrednotimo dejavnosti, s katerimi se ukvarja (je to lastne interes ali interes nekoga drugega).
- Kakšno je obvladovanje čustev in sodelovanje z drugimi (zmanjšati ovire).
- V kakšne umetniške dejavnosti je vključen (ima potencialne in visok interes) ali gre za vključitev v umetniške dejavnosti zaradi spodbujanja celostnega razvoja.
- O posebnih potrebah otroka: materialnih, zdravstvenih, socialnih ...
- Če ima učenec odločbo o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami – dvojno izjemni otroci!

NAČRT INDIVIDUALIZACIJE vzgojno-izobraževalnega dela

1. CILJI, OBLIKE IN DEJAVNOSTI
2. POSEBNOSTI VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNEGA DELA PRI
POUKU
3. DRUGE DEJAVNOSTI V ŠOLI IN IZVAJALCI
4. DEJAVNOSTI UČENCA/-KE ZUNAJ ŠOLE
5. DRUGO

1. CILJI INDEP

- Glede na področje nadarjenosti in potrebe učenca/-ke.
- Zapišemo splošne cilje za eno šolsko leto.
- Cilji naj bodo dogovorjeni z učencem in starši.
- Upoštevamo ugotovitve “izhodišč za pripravo programa”.
- Oblike in dejavnosti – Koncept ...

2. POSEBNOSTI vzgojno-izobraževalnega dela PRI POUKU

PREDMET: _____ UČITELJ: _____

- Vsebinske prilagoditve:
- Prilagojene aktivnosti, oblike in metode učenja:
- Prilagoditve na področju preverjanja in ocenjevanja:

POSEBNOSTI vzgojno-izobraževalnega dela PRI POUKU

- Prilagoditve pišemo samo za izbrane predmete.
- Konkretna priprava je stvar sprotnega načrtovanja vzgojno-izobraževalnega dela.
- Potreba je tudi siceršnja individualizacija in diferenciacija dela.
- Prilagajajo se lahko vsebine, oblike in metode dela in način preverjanja.
- Kriteriji za ocenjevanje ostajajo enaki za vse učence.

3. DRUGE DEJAVNOSTI V ŠOLI

izvajalci in posebnosti

- Interesne dejavnosti, dodatni pouk, dnevi dejavnosti, raziskovalno delo, priprave na tekmovanja, kreativne delavnice, sobotne šole, raziskovalni tabori, izbirni predmeti, hitrejše napredovanje ...
- Posebnosti izvedbe so lahko vsebinske, procesne in odnosne (Strmčnik, 1993).

4. DEJAVNOSTI ZUNAJ ŠOLE in morebitne posebnosti izvedbe

- Vključevanje učencev v zunanje institucije (n.pr. športne, kulturne sekcije, glasbene šole, plesne šole, jezikovni tečaji, tabori ...).

■ 5. DRUGO

- Posebnosti zagotavljanja pogojev za realizacijo programa in odgovorne osebe.

PRIMER

Za učenca, ki je bil identificiran za nadarjenega učenca na telesno-gibalnem področju.

1. CILJI INDEP

Določimo jih glede lede na področje nadarjenosti in potrebe učenca/-ke, zapišemo splošne cilje za eno šolsko leto, cilji so dogovorjeni z učencem/-ko in starši, upoštevamo ugotovitve “izhodišč za pripravo programa”.

Primer:

- **Spodbujanje skladnega telesnega razvoja.**
- **Spodbujanje vključevanja v dodatne aktivnosti; ID, tekmovanja ...**
- **Spodbujanje kakovostnega treniranja in udeležba na tekmovanjih.**
- **Spodbujanje k usvajanju visokih ciljev in doseganju nadpovprečnih rezultatov.**

1. CILJI INDEP

Primer:

- Spodbujanje izražanja interesov in potreb.
- Krepitev motivacije.
- Krepitev pozitivne samopodobe (zdravega občutka samozavesti in zaupanja vase).
- Navajanje na primerno čustveno in razumsko dožemanje športa.
- Razvijanje mentorskega odnosa z učiteljem ŠVZ.
- Skrb za primerno priznavanje rezultatov.
- Načrtno spodbujanje k humanim medsebojnim odnosom in k športnemu obnašanju (fair playu).

2. POSEBNOSTI
vzgojno-izobraževalnega dela

PRI POUKU

PREDMET: _____ UČITELJ: _____

Primer:

Vsebinske prilagoditve:

- **Poglabljanje teoretičnega znanja na področju športa, ki ga trenira.**
- **Nadgrajevanje športnih znanj.**

Prilagojene aktivnosti, oblike in metode učenja:

- **Samostojno izvajanje aktivnosti.**
- **Sovodenje učne ure.**
- **Demonstracija aktivnosti pri urah ŠVZ.**
- **Opravljanje nalog merilca, zapisnikarja, sodnika ...**

Prilagoditve na področju preverjanja in ocenjevanja: /

3. DRUGE DEJAVNOSTI V ŠOLI izvajalci in posebnosti

Primer:

- **Vključitev v športne interesne dejavnosti.**
- **Sodelovanje pri organizaciji športnega dne (tudi s pomočjo sodobne IKT tehnologije).**
- **Priprave na tekmovanja.**
- **Udeležba na sobotnih šolah (obogatitveni program), ki razvijajo predvsem telesno-gibalno področje.**
- **Izbira izbirnega predmeta s področja športa.**
- **Udeležba na športnem taboru.**
- **Vodenje mape učenčevega razvoja in dosežkov – Portfolio**

3. DRUGE DEJAVNOSTI V ŠOLI izvajalci in posebnosti

Primer:

- **Pomoč pri organizaciji in sodelovanje dodatnega programa npr. Z vetrom v laseh – s športom proti drogi.**
- **Izdelava seminarske naloge in predstavitev na temo: zdrav način življenja (telesna nega, zdrava prehrana, ravnovesje med učenjem, športno dejavnostjo, počitkom in spanjem, odpornost proti boleznim in sposobnost prenašanja naporov, kompenzacija negativnih učinkov sodobnega življenja ...).**
- **Vključitev v šolsko reprezentanco.**

4. DEJAVNOSTI ZUNAJ ŠOLE in morebitne posebnosti izvedbe

Primer:

- **Vključitev v športni klub in treniranje.**
- **Sodelovanje z zunanjo institucijo oziroma trenerjem.**
- **Sodelovanje v projektu Mednarodne športne igre.**

KAJ JE EVALVACIJA?

“... je pridobivanje informacij z namenom, da bi dobili racionalno podlago v odločitvenih situacijah.”

(D. I. Staufflebeam, v Sagadin 1986, str. 34)

- **“... je proces odločanja, v kolikšni meri so uresničeni učni (vzgojno–izobraževalni) cilji.”**

(R.Tyler; povzeto prav tam, str. 4)

EVALVACIJA

“**Ozaveščanje posameznika** o njegovih lastnih ravnanjih predstavlja izvor naraščajoče samozavesti, ko se zave, **da lahko na lastno prakso vpliva in jo spreminja**. Tako premaguje svojo osamljenost ter presega in spreminja rutinske postopke s svežimi, inovativnimi pristopi, naravnanimi na dejanske potrebe spreminjajoče se prakse drugih, ki jim je njegovo delo v osnovi tudi namenjeno.”

(Jasna Škarič, Gradivo: Spremljanje in uresničevanje ciljev IP za OPP, 2006)

KAJ JE EVALVACIJA INDIVIDUALIZIRANEGA PROGRAMA?

- **“Evalvacija INDEP pomeni oceno doseganja zastavljenih ciljev z več zornih kotov;** vsekakor pa vsaj z vidika učinkovitosti dela z otrokom s posebnimi potrebami glede na zastavljene cilje na več ravneh ter z vidika njegovih dosežkov.”
(Jasna Škarič, Gradivo: Spremljanje in uresničevanje ciljev IP za OPP, 2006)

EVALVACIJA INDEP JE TESNO POVEZANA S CILJI, KI SO ZAPISANI V INDEP, TOREJ JE CILJNO ORIENTIRANA.

CELOSTNA EVALVACIJA

(po S. Rimm v Bezić, 2001) zajema tri delne:

evalvacija virov

evalvacija procesa

evalvacija rezultatov

V OSPREDJU JE PROCESNO SPREMLJANJE IN
OCENJEVANJE OTROKOVEGA RAZVOJA.

- **FORMATIVNA ALI PROCESNA EVALVACIJA** (Njen namen je izpopolnjevanje programov.)
- **SUMATIVNA EVALVACIJA** (Njen namen je ugotavljanje učinkovitosti programov, na osnovi katerih se odloči, ali naj se programi ukinejo ali nadaljujejo.)

SPROTNO IN KONČNO VREDNOTENJE USPEŠNOSTI PROGRAMA

1. NAČRT

2. SPROTNE UGOTOVITVE

3. KONČNA OCENA

4. PREDLOGI za naslednje šolsko leto

SPROTNO IN KONČNO VREDNOTENJE USPEŠNOSTI PROGRAMA

- 1. NAČRT** (kako, na kakšen način in s kakšnimi pripomočki ter kdo bo izvajalec in kdo udeleženec)
  - Načrtujejo se posebni sestanki OUZ, morebitni intervjuji, anketiranje ...).
  - Ko je oblikovan okvirni načrt evalvacije INDEP program podpišejo: starši in učenec, razrednik in ŠSS, koordinator in ravnatelj šole.
  - Po en izvod načrta prejmejo starši in učenec, razrednik in svetovalna služba.

SPROTNO IN KONČNO VREDNOTENJE USPEŠNOSTI PROGRAMA

- 1. NAČRT** (kako, na kakšen način in s kakšnimi pripomočki ter kdo bo izvajalec in kdo udeleženec)
  - Dokumentacijo o izvajanju vodi vsak strokovni delavec sam (npr. DOP, izdelki ...).
  - V skladu s Konceptom pa je tudi, da učenci samostojno spremljajo svoje delo in rezultate (npr. s portfoliom, dnevnikom, shranjujejo izdelke, naloge ...).

SPROTNO IN KONČNO VREDNOTENJE USPEŠNOSTI PROGRAMA

2. **SPROTNE UGOTOVITVE** o realizaciji in ocena uspešnosti programa

- Sprotne ugotovitve se vpišejo v razrednikov izvod in izvod ŠSS.
- Sprotna evalvacija naj poteka enkrat v ocenjevalnem obdobju in ob koncu šolskega leta.
- Pozorni na: **organizacijske, vsebinske in procesne vidike izvajanja programa.**
- Sprotno preverjanje je pomembno!

SPROTNO IN KONČNO VREDNOTENJE USPEŠNOSTI PROGRAMA

3. **KONČNA OCENA** realizacije in uspešnosti programa

- Uspešnost programa presodi ob kocu šolskega leta UOZ.
- Svoje mnenje podajo tudi starši in učenec.
- Pogovor z njimi opravi razrednik ali ŠSS.
- Pomembno je tudi, da učenci svoje izdelke javno predstavijo; zaključna prireditev ...

SPROTNO IN KONČNO VREDNOTENJE USPEŠNOSTI PROGRAMA

4. PREDLOGI za naslednje šolsko leto

- Tu se zapišejo morebitne spremembe ciljev, prilagoditev, izvajalcev.
- Če je sprememb veliko, je najbolje, da se oblikuje novi načrt za novo šolsko leto. Sicer pa se dodajajo posamezni listi.
- Končne ugotovitve in sklepi se vpišejo v vse izvode INDEP/-a.
- Učenec ob koncu OŠ lahko dobi pregled vseh dejavnosti in prilagoditev ter pregled rezultatov ... ali pa sam vodi dokumentacijo – pomembno za Poročilo šole (za SŠ)!!!

SKLEPI

- Oblikovanje INDEP je izjemno **zahtevna strokovna in kompleksna naloga** strokovnih delavcev šole.
- **Koordinacijo dela OUZ vodi razrednik**, vodstvo šole pa mu mora zagotoviti preglednost uresničevanja celotnega koncepta.
- Pri koordinaciji dela na šoli mu pomaga koordinator za delo z nadarjenimi oz. ŠSS.
- Zdi se , da je potrebno predvidevati **letno vsaj tri sestanke** UOZ, ki bodo namenjeni samo delu z nadarjenimi učenci.
- ŠSS mora svoje naloge natančno vsebinsko in časovno planirati v svojem LDN.

